

Miscellanea

„RAVAȘUL POPORULUI”

Marele nostru scriitor, d. Mihail Sadoveanu și d. Artur Gorovei, cunoscutul literat și folklorist, care e și un om de bine, anunță apariția unei gazete pentru popor, intitulată *Rávașul Poporului*.

Iată programul gazetei, după prospectul primit la redacție :

Gazeta aceasta va eși de două ori pe lună și va vorbi poporului de nevoile lui.

Vremurile sînt din ce în ce mai grele, omul are tot mai puțin pămînt și lumea se înmulțește. Din pricina asta se pot isca tulburări care zdruncină așezămîntul țării.

Noi vom căuta să arălăm fraților noștri, cari vor cili această gazetă :

1) Cum ar putea să trăiască ei mai lesne, să cîștige banul mai ușor ; cum s'ar putea să scoală din pămîntul pe care-l au, lucrîndu-l, o hrană mai îndestulătoare, o holdă mai bogată.

2) Cum, economisînd și făcînd lovărășii, mai mulți oameni pot ajunge să închirieze ori să cumpere de veci pămînturi.

3) Vom da sfaturi oamenilor pentru creșterea vitelor : le vom spune prețurile de vinzare și de cumpărare, din lînguri, așa ca să nu poată fi înșelați : să poată vinde holda sau vita cu prețul cel mai bun, și să cumpere de la negustori cinstiți, ce le trebuie, cu prețurile cele mai estine.

4) Vom da sfaturi pentru boalele oamenilor și ale vitelor.

5) Vom arăta, înșirîșit, cari sînt drepturile locuitorilor acestei țări, și cari datoritiile lor ; le vom lămuri adică toate legile țării.

Pe lîngă toate aceste folositoare lucruri, de care orice gospodar trebuie să aibă știință, gazeta *Rávașul Poporului* va da toate veștile cele mai de samă din lume, din țară și din ținuturile noastre, în fiecare număr.

Înșirîșit, dacă un celitor are o nevoie, o nedumerire, dacă nu știe cum să iasă dintr'o încurcătură,—atunci poate să ne scrie nouă, pe adresa acestei foi, și noi vom da toate sfaturile și toate lămuririle de care omul are trebuință.

May adăugim că gazeta noastră nu se va îndeletnici cu alte lucruri de cît acestea. Cîrturi între oameni, politică și altele, sînt străine de noi. *Rávașul* este scris numai pentru popor și nu va avea în vedere decît nevoile poporului.

Deocăndală gazeta se va tipări numai pentru județele din nordul Moldovei, pentru ca să-i putem da o răspîndire cit mai înate.

Membri fondatori : *N. Catrinici* (învățător), *V. Cornescu* (învățător), *V. Costăchescu* (învățător), *D. I. Gavrilescu* (învățător), *P. Gheorghieasa* (învățător), *Artur Gorovei* (publicist și avocat), *Ilie Mihailescu* (învățător), *Teodor Radovici* (învățător), *Mihail Sadoveanu* (publicist), *M. Stamatiu* (profesor), *N. Stoleriu* (învățător) *Elena I. Teodorescu* (învățătoare), *I. Teodorescu* (învățător), *S. T. Kirileanu* (învățător), *V. M. Tomegca* (învățător), *Al. Vasiliu* (învățător)

Redactori : *Artur Gorovei*, *Mihail Sadoveanu*.—Redacția și Administrația în Folticeni.—Prețul abonamentului : 1 leu 20 bani pe an.

Utilitatea unei astfel de publicațiuni e așa de vădită, încît nu mai e nevoie s'o relevăm aci.

Iar faptul că un mare scriitor se hotărăște să rîpească activității sale

artistice un timp prețios pentru a-l consacra luminării celor mulți și mici, poartă în sine o mare semnificație și ne arată lămurit că lucrurile s'au schimbat, că încep vremuri mai bune.

Astăzi, se poate constata cu mulțumire, că toți cei aleși ai neamului sînt de partea celor „umiliți și ofensați.”

„POLITICA ȘI LITERATURA” D-LUI S. MEHEDIȚI...

D. S. Mehedinți ne închide ușa literaturii....

Cum, veți întreba ?

La „Viața romînească” colaborează poeți ca Alex. Vlăhuță, Gh. Coșbuc, Oct. Goga, St. I. Iosif, Gh. din Moldova, Artur Stavri, Dimitrie Anghel... etc. etc.

Sînt mai buni în literatura romînească ?

În „Viața romînească” publică în proză, A. Vlăhuță iarăși, N. Gane, I. Al. Brătescu-Voinești, M. Sadoveanu. I. Agîrbiceanu etc... etc...

Și, iarăși, avem multe nume mai ilustre în literatura noastră ?

Cum dar ne pot scoate afară din literatură tocmai „Convorbirile literare”, în care de mult literatura e reprezentată cel mult prin două trei poezii (chiar în numărul în care d. Mehedinți săvîrșește execuțiunea noastră sumară, găsim numai creațiunile d-lor Georgian și Ciuchi...), iar acelea, și cînd sînt reușite, cum au fost sonetele d-lui Cerna, după criteriul d-lui S. Mehedinți trebuie considerate ca „politice” ?

Și doar valoarea *literară* a unei reviste se poate mai ales caracteriza prin producțiunile ei literare, și nu prin publicarea cercetărilor și a documentelor de arhivă !

Dar „Viața romînească” urmează o *direcție literară* „rătăcită” !...

Cetitorii noștri cunosc de mult că *aceleiași* direcții aparțin și un Taine, un Brunetièr, un Sully Prudhomme, un Bourget, etc. (Vezi și „Cronica literară” din acest număr).

Nu vom mai repeta aici în ce constă această direcțiune: timp de doi ani, d-nii G. Ibrăileanu, C. Șărcăleanu, C. Stere, d-na I. Sadoveanu-Evan au avut de altele ori ocaziunea să lămurască punctul nostru de vedere... (Asupra unor observații de fond, vezi la „Revista revistelor”).

Dar după o îndelungată tăcere (cel puțin în publicitate) și după o malură cugelare, d. S. Mehedinți descopere înșirîșul că, după această direcție, „*inspirația artistică este îmbiată să între în serviciul unui partid*” !... („C. L.”, N 10, 1907, p. 948). *Atita* a putut d-sa alege din cite am scris despre artă....

Și iată, severul domn Mehedinți, directorul „Convorbirilor literare”, colaboratorul de la „Epoca”, președintele Consiliului permanent, protestatarul (sau contra-protestatarul ?) de la congresul didactic, profesorul de geografie de la Universitatea din București și autorul privilegiat al cărților didactice pentru școlile primare, oratorul de la „Teatrul liric”, membrul (așa-i ?) în comitetul executiv al partidului conservator (alături de acela pe care cu alia eleganță îi poreclise altă dată „Trăncănescu”)... etc., etc.,—ne gonțește din literatură : „literații cu număr de registru (adică noi...)” care duc Pegasul la ieslea unui partid politic, accia se eli-

minează singuri din sfera artei și trec într-o categorie de activitate, unde critica literară nu mai are nici un interes să-i urmărească..." (Ibid. p. 956)

Superb gest! Dar analizează d. Mehedinți concepțiunea noastră estetică, și-i arată insuficiența, îi răstoarnă premisele?

Nu,—afară de evocarea năprasnică a lui Goethe,—d-sa se mărginește să proorocească că vom fi eliminați și noi, „Abece ai generațiunei de azi“ din literatură, „cum s'au eliminat în mod firesc Abece ai generației trecute“,—probabil, după ce d. Maiorescu a distrus nu numai pe Gherea, ci și pe Taine și Brunetiére,—în cît „pentru cei capabili adevărul se arată cu vremea în toată plinătatea sa. Critica negativă trebuie să se mărginească din timp în timp a arăta numai cu degetul (gesticulația totdeauna a fost partea cea mai tare a d-lui Mehedinți...) pe cei ce-l nesocotesc“ (ibid. p. 951).

Ca un adevărat savant însă, d. S. Mehedinți se crede dator numai să lămurească cauzele, cari au făcut cu puțință, după ce *magister dixit*, să mai apară în literatură niște „Abece“, ca noi aceștia de la „Viața românească“.

Și cauzele sînt trei, ne spune profundul geograf :

1) „Lipsa de o cultură mai veche“... adică, înțelegeți, și cei mai proști pot avea trecere.

2) „Greutatea înțelegerii și răspindirii adevărului artistic“, pe care, vădit, proștii de la „Viața românească“ nu sînt în stare să-l pătrundă.

3) „Intemeierea convingerilor estetice e o lucrare sufletească cu mult mai delicată (!), lipsa demonstrației precise din științele pozitivitate îngăduie aici un fel de suveranitate a *ineptiei*...“

Cum vedeți, cele trei cauze se pot rezuma ast-fel : prima—prostia celor de la „Viața românească“; a doua—tot prostia lor ; și a treia—aceiași prostie.

Dacă acestei demonstrațiuni i se poate imputa monotonia de gîndire, nu-i lipsește variația de sonoritate căutată, și mai ales nu i se poate tăgădui energia.

Și, pentru a-și afirma superioritatea intelectualăși cu mai multă energie, directorul actual al revistei, în care au scris allă dată aiștia mari dispăruți, nu-și cruță vocabularul. Să cităm cîte-va pilde, la întimplare, din vorbele alese, și cu atita prețiozitate combinate, ce ni le adresează :

„Săraci cu duhul și cu simțirea“...

„Independența erbivorului încăpăținat care folosindu-se de lipsa friului calcă alături de drum“...

„Nechemați“...

„Cînd nu deșteaptă mila, ei slirnesc risul“....

„Suveranitatea închipuții a inepției“ (încă o dată !)...

„Insuficiență intelectuală“...

„Zădărnice tipografică“...

„Oameni cari, probabil, nici odată în viața lor n'ar fi ajuns la idea de a preluî o operă de artă, dacă întimplător n'ar fi auzit și ei vorba de *critică*“...

Credem că e destul—poate chiar prea mult...

Mărturisim că d. Mehedinți a reușit să ne pună într'o situație dificilă.

Și nu numai fiindcă metoda dialectică a d-sale nu poate duce, în fond,—dacă am voi să-i urmăm pilda,—decît la cunoscutul dialog al băeșilor de școală, cînd se ceartă, sau la schimbul de epitete grațioase, cari ne ofensează auzul de obicei numai cînd trecem pe lingă ușa unui alt templu decît al artei sau al literaturii.

Dar și pentru motive mai serioase. Prostia sau deșteptăciunea sînt noțiuni foarte relative: dacă, precum se zice, orice prost poate găsi în totdeauna pe unul și mai prost care să-l admire, nu e mai puțin adevărat că și ori-ce deștept, în fața altui și mai deștept, oricînd poate fi micșorat prin comparație.

Cine dintre deștepții, în obicinuita accepțiune a cuvîntului, nu va scădea în comparație cu un Kant sau Aristotel, de pildă?

E cu puțință, dar, ca îndepărtarea intelectuală între noi și superbul autor al „geografiilor” pentru clasele primare să fie alit de mare, încît să îndreptățească nimicitoarea lui grandilocvență față de „Viața romînească”. Căci, cine poate ști ce profunzimi ascunde intelectul acesta, nedesvălite încă până la vîrsta matură, la care a ajuns?

Dar, vedeți, aceste lucruri nu se afirmă numai prin cuvinte tari, vocalizări iscusite și gesturi energice,—să aibă d. Mehedinți încredere în mișcarea de simpatie melancolică ce ne stăpînește în momentul de față,—fiind-că în asemenea caz toate acestea, „cînd nu deșteaptă mila, stîrnesc risul”.

Cărturarii noștri cari cunosc și judecă manifestările noastre intelectuale, ale tuturor, pot găsi, cu drept cuvînt, că d-nii C. Stere, C. Șarcăleanu, G. Ibrăileanu, d-na I. Sadoveanu-Evan, (ca să vorbim numai despre cei ce au scris aici despre artă și literatură) nu au produs încă, din punctul de vedere absolut, cine știe ce lucru mare, dar ei... cunosc și producțiunile d-lui S. Mehedinți.

Pentru publicul nostru cetitor d. S. Mehedinți pînă acum e numai un om, pentru care Geografia poate nu are taine, care știe nu se poate mai bine că Berlinul e capitala Germaniei și se află așezat pe malurile Spreei, și transmite cu mult talent aceste cunoștinți elevilor din școatele primare, și, probabil, studenților săi din Universitate.

Și apoi? Poate publicul nostru își mai aduce aminte încă și de discursul de la Teatrul Liric, bine intonat și mai bine gesticulat.

Și încă?...

Desigur, d. Mehedinți ocupă o situațiune înaltă în calitate de director al... „Monopolului cultural român”, dar—alit de aproape e Capitolul de stînga Tarpea!—înaintea d-sale această calitate o avea și d. Dragomirescu care, ca și d-sa, avusese atîta timp prezumțiunea talentului și a științei profunde, în virtutea înscrierii într'un anumit club. Și cine poate ști unde-l mai pot duce și pe d. Mehedinți fluctuațiunile de club și ce soartă va mai avea atunci și directoratul „Monopolului cultural”?...

Ajunge dar această calitate oficială pentru a ne strivi prin emfază disprețuitoare?... „Abece, Kebias” (A propos. Care Kebias, ce Kebias? In-

Înțelege d. Mehedinți pe Cebes,—care nu e de loc un „Kebias“?—Vroind să ne strivească, d. Mehedinți ne spune cu multă siguranță, că acest Kebias „ne aduce aminte despre Platon“ și „cît timp va fi un Platon, va fi și un Kebias“. Din nenorocire, nouă nici „Kebias“ al d-lui Mehedinți nu ne aduce aminte despre Platon, nici Platon despre Kebias,—cu toate că prin însăși transcrierea numelui, d. Mehedinți ne dă a înțelege că l'a descoperit cetind pe Platon în original. Până la lămurirea acestei taine însă, „Kebias“ ne va aduce aminte numai de.... d. S. Mehedinți).

Să mai vorbim de estetica acestor alitudini afectate, de Narcis îmbinat cu Tartufe al „artei pure“?

Vrea d. Mehedinți să discrediteze direcția literară pe care o reprezentăm, sau să-și afirme în adevăr superioritatea intelectuală?

Nu are decît un singur mijloc.

Să opue concepțiunii noastre estetice pe a d-sale, să o sprijine cu talent, putere de logică și cunoștinți superioare, și fără de gesturi grandioase studiate înaintea oglinzii, fără înjurii și fără falsificarea ideilor adversarilor, dînd dovezi de o adevărată cultură,—cultura sufletească, care nu e întotdeauna legală de înmagazinarea de volume ca în rafturi de bibliotecă, nici de memorizarea mecanică a nomenclaturii geografice,—cultură pe care nu o poate înlocui nici o mimică savantă....

Atunci vom sta cu plăcere de vorbă.

Și vor cîștiga și cetitorii, precum vom cîștiga și noi, și d-sa, și prestigiul literaturii noastre, oricare din păreri ar predomina.

LITERATURA ROMINEASCA IN STRAINATATE.

A apărut la Lipsa „*Aus dem Balkanwinkel*“ de Carl Dietertchs, povestiri din viața popoarelor grecești, rominești, bulgărești și sirbești, și anume: două povestiri din literatura grecească, patru din cea sirbească și bulgărească și următoarele din cea rominească:

Popa Tanda, de *Ioan Slavici*; În străini, de *A. Vlahuță*; Văduvele, de *Barbu Delavrancea*.

Se dau la sfârșitul cărții informații asupra autorilor. La cele referitoare la Romini autorul cărții spune, pentru cei ce vor să aibă cunoștinți mai largi, să cerceteze cartea lui Alexici,—care se știe că nu e de loc un informator excelent.

„SPECIALISTUL ROMÎN“

Însușirile sufletești ale „specialistului romîn“ sînt, se vede, molipsitoare, întrucît chiar „specialiștii romini“ prin asimilație, în lipsă de argumente și ne avînd curajul de a înfrunța o discuție publică, ajung să combată teoriile adversarilor în știință prin scrisori particulare, adresate academicianilor, directorilor de reviste, secretarilor de redacție, și chiar administratorilor de reviste.

Sistemul este comod. Poți doborî un sistem advers, fără să riști corecțiunea meritată în public, întrucît un om ce se respectă, nu poate accepta lupta pe acest teren și cu aceste mijloace.